

COLECȚIILE BIBLIOTECII REPUBLICANE TEHNICO-ȘTIINȚIFICE – PATRIMONIUL INTELLECTUAL ACCESIBIL ȘI DESCHIS PENTRU CERCETARE, INSPIRAȚIE ȘI INOVARE

*Maria Popovici,
șef secție Achiziții și prelucrare*

*Natalia Macrii,
Bibliotecar, secția Achiziții și prelucrare*
*Elena Iuriev,
Bibliotecar, secția Achiziții și prelucrare*

Rezumat: *Managementul colecțiilor în BRTȘ este definit de „Politica de dezvoltare a colecțiilor”, care răspunde necesităților utilizatorilor, provocărilor mediului informațional-tehnologic și profilului bibliotecii. În acest sens, biblioteca dezvoltă și promovează colecții segmentate în funcție de tipul documentelor și suportul informațional, care reprezintă o sursă indispensabilă de informare în domeniul tehnico-științific.*

Cuvinte-cheie: *managementul colecțiilor, colecții de bibliotecă, resurse informaționale, tipologia documentelor, achiziții.*

Abstract: *The management of collections in BRTȘ is defined by the “Collection Development Policy”, which responds to the needs of users, challenges of the information-technological environment and the profile of the library. In this regard, the library develops and promotes segmented collections according to the type of documents and information support, which represents an indispensable source of information in the technical-scientific field.*

Keywords: *the management of collections, library collections, information resources, typology of documents, acquisitions.*

Constituirea, dezvoltarea și conservarea colecțiilor sunt obiectivele principale ale unei biblioteci, în jurul cărora se desfășoară întreaga activitate a instituției. Circuitul documentelor este un complex de acțiuni subordonat unor standarde, tehnici și tehnologii care apropie și pregătesc documentul pentru întâlnirea cu potențialul utilizator. Întreg acest ansamblu coerent amplifică sursele de informare ale unei biblioteci și le asigură diseminarea sau accesul [2]. În publicațiile de referință întâlnim mai multe definiții ale termenului „colecție”. Conform îndrumarului metodologic *Termeni din domeniul informării și documentării* colecție este definită ca „Totalitatea documentelor pe care le posedă o bibliotecă” sau „Un număr de cărți sau de alte documente: referitoare la un alt subiect; de o anumită categorie; adunate de o persoană sau o organizație” ori „Serie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie, care, adunate și dispuse sistematic, reprezintă o valoare artistică, științifică, documentară etc.” sau „Culegere de opere literare sau științifice grupate după anumite criterii și apărute în cadrul unei edituri” – definiții date de *DEX'2009*. Prin urmare, **colecțiile de bibliotecă** reprezintă serii de documente (obiecte) de același fel sau de aceeași categorie, care

organizate și dispuse sistematic reprezintă o valoare, artistică, științifică, documentară etc., constituind un ansamblu de obiecte clasate după anumite criterii și principii.

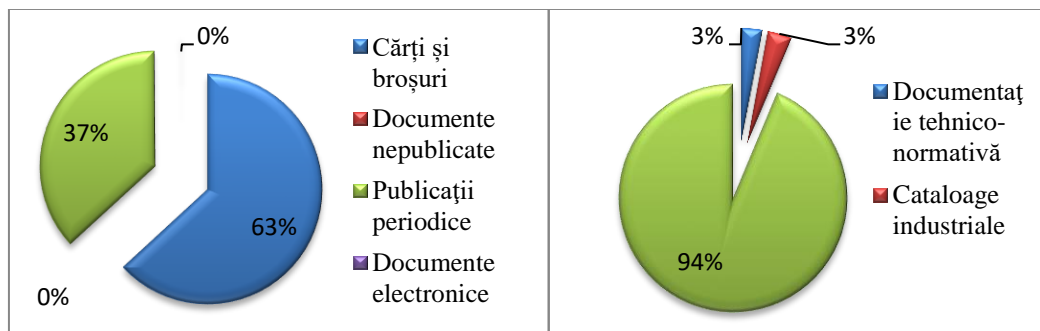
Crearea și amplificarea colecțiilor este efectuată în baza unor documente normative, aprobate de organele competente ca document oficial, care stabilesc anumite condiții, parametri și reguli pentru a fi îndeplinite.

Legea cu privire la Biblioteci nr. 160 din 20.07.2017, art. 30(1) prevede că „Colecțiile de bibliotecă se constituie în corespundere cu tipul bibliotecii, identitatea culturală și lingvistică a comunității, interesele și cerințele utilizatorilor de bibliotecă și includ diferite categorii de documente pe suport de hârtie sau în format digital”.

Colecțiile Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice (BRTȘ) își au începuturile în anii '60 ai secolului trecut, iar baza info-documentară a servit colecția Bibliotecii Științifico-Tehnice a Institutului de Cercetări Economice și de Informație Tehnico-Științifică a Comitetului de Stat pentru Planificare a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești.

În urma Hotărârii Sovietului de Miniștri al RSSM nr. 33 din 01.02.1967 „Privind măsurile de îmbunătățire a sistemului de informație tehnico-științific” a fost luată decizia de a organiza și dezvolta Colecția de brevete de invenții în ajutor instituțiilor de cercetare și proiectare, precum și pentru întreprinderile industriale, având ca scop accesul la cele mai avansate cercetări și invenții din acele vremuri. Biblioteca a fost dotată cu mijloace tehnice pentru stocarea, prelucrarea și citirea informației.

Pe parcursul anilor, BRTȘ a dezvoltat un fond de peste **13 milioane de documente**, cuantumul maxim fiind ocupat de documentele brevetare cu 91,70%, urmat de cataloage industriale – 3,35%, documentele normativ-tehnice – 2,81%, cărți și broșuri – 1,31%, publicații periodice – 0,76%, documente nepublicate (manuscrise, rapoarte științifice, teze) – 0,03% și documentele electronice cu 0,01%.

Cărți, publicații seriale ... la 31.12.2019

Documente speciale la 31.12.2019.

Procesul de dezvoltare și conservare a colecțiilor se realizează ținând seama de schimbările sociale și direcțiile prioritare în dezvoltarea economiei naționale și, totodată, de necesitățile informaționale ale utilizatorilor bibliotecii.

Dacă facem o analiză retrospectivă, constatăm că cea mai intensă și sistematică completare a colecțiilor BRTȘ a avut loc din primii ani de activitate (1968-1970) până la începutul anilor '90, ulterior devenind proprietarul celei mai bogate colecții de literatură științifică și tehnică, fiind asigurată centralizat cu cele mai actuale resurse cu profil tehnic. Se achiziționau documente din peste 20 de țări ale lumii, fiind unica bibliotecă din republică ce deținea dreptul de a achiziționa publicații pe valută.

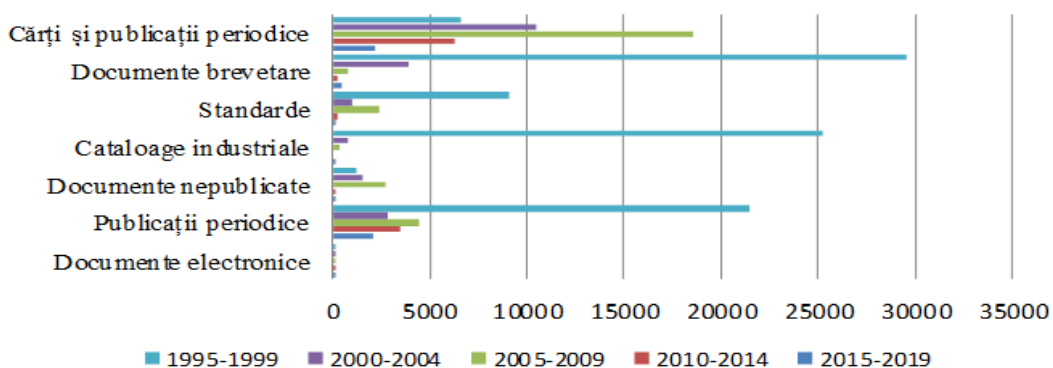
Evenimentele istorice au influențat destinul bibliotecii, în special dezvoltarea colecțiilor. După prăbușirea Uniunii Sovietice, sistemul centralizat de livrare a publicațiilor pentru biblioteci a fost întrerupt. Ca urmare, au fost găsite mijloace alternative de achiziție pentru a păstra nucleul fondului și a asigura completarea cu noi resurse. Atenția a fost îndreptată spre librării și edituri.

Timp de 38 de ani (1974-2012), BRTȘ a fost deținătoarea Depozitului Legal, unde beneficia de un exemplar, cu titlu gratuit, din tot ceea ce a apărut în cadrul comerțului cu cartea, din domeniul tehnicii și științelor tehnice. În ultima perioadă, însă, regretabil, dar trebuie menționat, biblioteca a fost lipsită de acest privilegiu.

În perioada anilor 2000, colecțiile bibliotecii au cunoscut o descreștere semnificativă, de la 700-800 mii volume, în anul 1990, a scăzut la circa 5 mii volume, în anul 2000, apoi revenind la o mică creștere în anul 2009 – cu 7 mii volume achiziționate și pe parcursul anilor s-a păstrat acest trend.

În ultimii doi ani (2017-2018), achizițiile din bugetul de stat atestă o ușoară creștere (aproximativ cu 10%) în raport cu achizițiile din anii 2015-2016, fapt ce a dus la o mică majorare a indicatorului de performanță a ratei de înnoire a fondului. Diversitatea tipologică a colecțiilor bibliotecii se menține de la începuturi până în prezent.

Dinamica dezvoltării colecțiilor în ultimii 25 de ani (1995-2019), pe principalele tipuri de documente, este reflectată în diagrama următoare:

Dinamica colecției BRTȘ în anii 1995-2019

Dezvoltarea colecțiilor reprezintă un obiectiv principal în managementul colecțiilor, fiind definit ca: „Proces de planificare, creare și menținere a unei colecții utile și echilibrate a unităților materiale de bibliotecă pentru o anumită perioadă. Se

bazează pe evaluarea continuă a cerințelor de informare a utilizatorilor bibliotecii, pe analiza statică a utilizării documentelor și pe prognozele demografice” [5]. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică are ca parte indispensabilă a managementului colecției „Politica de dezvoltare a colecțiilor” ce determină și reglementează procesul de dezvoltare a colecțiilor: achiziționarea documentelor speciale și tradiționale în diferite limbi, punerea la dispoziție a publicațiilor în orice format spre utilizarea tuturor tipurilor de documente, calitatea și structura tematică a colecțiilor, obiectivele și criteriile de selecție, păstrare și excludere. În afară de principiile enumerate se aplică și alte criterii în managementul colecțiilor, precum: actualizarea continuă, operativitatea, selectivitatea, originalitatea etc.

În funcție de modalitatea de obținere a resurselor documentare și informaționale, dezvoltarea colecțiilor bibliotecii se realizează la moment prin: achiziție curentă și retrospectivă, abonament pentru ziare și reviste, schimb național și internațional de publicații, cât și prin donații de la organizații și persoane donatoare.

Achiziția de publicații reprezintă sursa primordială de completare a colecțiilor și se realizează ținând seama de schimbările în direcțiile prioritare ale dezvoltării economiei naționale și cerințele actuale ale utilizatorilor bibliotecii. Achiziția are loc direct de la producătorul de publicații sau indirect printr-un furnizor intermediar specializat. Achiziționarea prin cumpărare se face diferențiat pentru cărți și periodice. Biblioteca achiziționează cu prioritate publicațiile noi de pe piața editorială națională și cea din străinătate.

O altă modalitate de creștere a potențialului informațional al bibliotecii se referă la *donațiile de publicații*. În timp, colecțiile s-au îmbogățit cu mai multe documente primite de la diverse organizații și personalități, formând la moment circa 70% din intrările anuale. Printre cei mai generoși donatori se numără: Fundația SOROS, Fondul Monetar Internațional, reprezentanța Băncii Mondiale în Republica Moldova, Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale, Oficiul European de Brevete etc.

Este un privilegiu de a avea o editură instituțională, care și-a asumat responsabilitatea de a oferi bibliotecii, lucrările editate la Serviciul Editorial al Institutului Național de Cercetări Economice (INCE). Astfel, toată producția științifică tipărită și în format electronic se regăsește în colecția tradițională a bibliotecii, dar și în arhiva digitală instituțională care acumulează, depozitează și distribuie rezultatele științifice ale cercetătorilor INCE. Doar în ultimii 5 ani, pe această cale, au fost achiziționate peste 160 de volume de lucrări științifice.

O altă sursă, care avantajează dezvoltarea și actualizarea colecțiilor BRTȘ este *schimbul de publicații*. Deși nu influențează semnificativ factorii cantitativi (formând doar circa 2% din suma anuală de intrări), schimbul internațional și național de publicații optimizează calitatea colecțiilor în aspecte de cooperare științifică și cultural. BRTȘ în

cadrul rețelei naționale și internaționale de schimb de publicații, având ca obiect dezvoltarea colecțiilor, colaborează eficient cu următorii parteneri: Biblioteca Tehnico-Științifică de Stat din Rusia, Centrul de Informare și Documentare a INCE București, Biblioteca Națională a RM, Biblioteca Științifică ASEM, Biblioteca Centrală a AȘM, Biblioteca științifică a AAP, Biblioteca Științifică UCCM etc.

Pentru a asigura dezvoltarea și continuitatea colecțiilor, în funcție de necesitățile bibliotecii, toate resursele infodocumentare au fost divizate și structurate în mai multe colecții:

Colecția „Documente de brevet” constituie circa 11,5 milioane de documente, dintre care peste 10 mil. sunt pe suport microformat (microfișe și microfilme), 1,5 mil. pe hârtie și peste 400 de documente sunt digitalizate de către bibliotecari. Pentru orientare eficientă și cu maximă precizie, colecția este însoțită și de un aparat informativ-bibliografic și de referință, care simplifică procesul de căutare și regăsire a informației. Colecția Brevete de Invenție este organizată în conformitate cu prevederile *Clasificării Internaționale de Brevet* și cuprinde următoarele tipuri de documente:

- Brevete de invenție protejate în Republica Moldova (BD) din an.1963 – prezent, care include: cereri de brevet de invenție, brevete de invenție, mărci, desene și modele industriale, modele de utilitate, documente legislative în domeniul proprietății intelectuale a RM, publicații oficiale și metodice ale AGEPI.

- Cereri europene și internaționale (Oficiu european de brevete (OEB) și Organizația mondială de proprietate intelectuală (OMPI).

CertIFICATE de autor (ex. URSS) și brevete de invenție ale Rusiei 1924-1994 (buletine oficiale de proprietate industrială, seriale, publicații în domeniul proprietății intelectuale. Cereri de brevete, brevete de invenție și buletine oficiale de proprietate industrială din alte țări 1963-1994 (20 de țări: Anglia, Franța, Elveția, Japonia, Germania, România, Suedia, SUA etc.).

Colecția „Documentație tehnico-normativă și Cataloage industriale” include următoarele categorii de documente tehnice: standarde moldovenești; standarde interstatale; standarde internaționale; standarde românești; standarde de ramură; condiții tehnice; documente normative în domeniul construcției; buletine oficiale (care conțin informația și textul modificărilor la standarde); publicații periodice în domeniul standardizării; cataloage de ramură, cataloage-prospecte, cataloage de nomenclatură, cataloage îndrumări, cataloage de firmă, indexuri de ramură. Această colecție înregistrează peste 800 mii de documente, din care 60% fiind plasate pe micropurtători (peliculă, microfișe), care pot fi consultate cu ajutorul aparatelor speciale pentru citire.

Colecția de carte și publicații periodice reprezintă un impunător fond de documente tradiționale în domeniile științelor tehnice și economice. Este o colecție valoroasă în special pentru mediul de afaceri, care oferă informații utile despre

tehnologii și experiențe avansate în dezvoltarea afacerilor pe diferite segmente de producere, care stau la baza dezvoltării proceselor inovative moderne. Această colecție pune la dispoziția utilizatorilor peste 285 mii de documente, din care un număr impunător de reviste străine (peste 31 mii volume), editate în diferite țări ale lumii, din care sunt de menționat: Federația Rusă, România, Germania, Bulgaria, Anglia, Franța, Polonia, Italia, Iugoslavia, Ungaria, SUA etc.

Colecția de documente nepublicate a fost constituită la finele 1975 și însumează peste 5300 de documente și este formată din 3 subcolecții: **Manuscrise:** prezintă rezultatele lucrărilor științifice a căror tematică se referă la discipline cu o arie mai îngustă de răspândire și publicarea cărora în mod tradițional nu este rațională pe parcursul anului în cauză. Deține manuscrise ale autorilor din țară cuprinzând astfel de domenii ca: economia, agricultura, fizica, biologia, industria alimentară, medicină, chimie etc. (1975-2005); **Rapoarte științifice:** prezintă rezultatele activității de cercetare-dezvoltare realizate în Republica Moldova între anii 1994-2008. Din 2009 se completează doar cu rapoarte ce prezintă rezultatele activității cercetătorilor științifice a INCE; **Teze de doctor:** prezintă lucrările științifice originale, elaborate în baza propriilor cercetări științifice, conține rezultate teoretice și/sau practice noi, care demonstrează aportul autorului în știință. Deține teze ale autorilor ce și-au susținut lucrarea în Institutul Național de Cercetări Economice.

Colecția de documente electronice și resursele electronice este o colecție relativ nouă, constituită la finele anului 1998, care constă din documente controlate de calculator, inclusiv materiale care necesită utilizarea unui periferic atașat unui calculator și includ: baze de date, publicații electronice și documente digitale.

Informația despre toate resursele infodocumentare, intrate în bibliotecă începând cu anul 1989, se regăsește online în Catalogul Electronic al bibliotecii și poate fi accesată de pe pagina web: <https://e-catalog.brts.md>. Catalogul funcționează în sistemul automatizat integrat de bibliotecă „WEB IRBIS-64” și numără peste 56 mii de înregistrări bibliografice. Informația despre articolele din revistele științifice naționale și internaționale (din colecțiile BRTȘ) în domeniul economic este reflectată în Baza de date „ARTICE”, creată și actualizată de bibliotecă din anul 1993. La moment, baza de date cuprinde peste 86 mii de înregistrări bibliografice.

În urma activităților de promovare a principiilor și practicilor Accesului Deschis, în anul 2015 a fost aprobată de către Consiliul Științific INCE „Politica instituțională privind Accesul Deschis la informație” prin care se angajează să disemineze rezultatele activității științifice instituționale, produse de cercetătorii INCE, care prevede arhivarea publicațiilor instituționale în Repozitoriul INCE <http://dspace.ince.md/jspui/> și înregistrarea revistelor în baze de date științifice cu acces deschis. Această sarcină este realizată cu succes de către Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică fiind coordonator

și executant principal în crearea și dezvoltarea Repozitoriului INCE și conservarea pe termen lung a patrimoniului științific instituțional.

Actualizarea continuă a resurselor infodocumentare este un imperativ al timpului impus de noile tehnologii de informare, de schimbarea tehnicilor și modelelor de satisfacere a necesităților informaționale, care contribuie substanțial la modernizarea serviciilor de bibliotecă, la crearea de noi resurse veridice și accesibile pentru utilizatori. Dezvoltarea colecției este un proces universal și un ciclu constant care continuă atâta timp cât biblioteca și centrele de informare există [6].

Referințe bibliografice

1. ATANASIU, Pia, GRECU, Natalia. Termini din domeniul informării și documentării: îndrumar metodologic. București: INID, 1988. 483 p.
2. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Registrul de mișcare a fondului a BRTȘ (1970-2019).
3. BUTUC, Liviu. Compendiu de biblioteconomie. Buzău: Aladin, 2011. 465 p. ISBN 978-606-92961-0-3.
4. Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare [citată 15 octombrie 2019]. Disponibil: <http://cachescan.bcub.ro/Directii%20si%20strategii/Capitolul1.pdf>
5. HORVAT, Săluc. Introducere în biblioteconomie. București: Grafoart, 1996. 223 p. ISBN 973-9054-06-4.
6. MUNTEAN, Aliona. Resursele infodocumentare ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova - Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016): monografie (consacrată aniversării 185 de ani de la formarea BNRM). Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2017, pp. 14-21. ISBN 978-9975-110-86-0.
7. POPOVICI, Maria, BORDIAN, Elena, elab. Politica de dezvoltare a colecțiilor Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice. Coord.: Alexandru STRATAN. Institutul Național de Cercetări Economice. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică. Chișinău, 2019. 18 p.
8. RAPEANU, Anca. Dezvoltarea colecțiilor în bibliotecile publice [citată 15 octombrie 2019]. Disponibil: <http://ghid-pentru-bibliotecari.arc-software.ro/doku.php?id=dezvoltarea-colectiilor-in-bibliotecile-publice>